

УДК: 339.138

Власенко Ігор Миколайович,

аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: igor_vlasenco@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4165-381X

Власенко Ігорь Николаевич,

аспірант кафедри публічного адміністрування, Межрегиональная Академия управления персоналом, 03039, г. Киев, ул. Фрометовская, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: igor_vlasenco@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4165-381X

Vlasenko Ihor Nikolayevich,

postgraduate student of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kiev, Str. Frometivska, 2, tel.: (044) 490 95 00, e-mail: igor_vlasenco@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4165-381X



DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i11.16>

ГЕНЕЗА НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БУДІВНИЦТВІ

Анотація. Схарактеризована наукова генеза державного управління ризиками у будівництві в Україні, у глобальному та локальному вимірах. Розкрито сутність робочої організації управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд, із урахуванням трансформаційних процесів у суспільстві. На основі аналізу ризиків у будівництві та з урахуванням сучасних реалій, науково обґрунтовано підходи щодо формування системи ризиків у будівництві та експлуатації споруд у системі державного управління. Відзначено, що ризики та кризові явища у будівельному комплексі дали могутній поштовх до осмислення причин виникнення проблем децентралізації та пошуку механізмів їх усунення в цілому. Триединою місією держави в умовах децентралізації є регулювання макроекономічної ролі будівельного комплексу, механізму економічних відносин його учасників і забезпечення ефективності проектних рішень у будівельній сфері шляхом розширення органами місцевого самоврядування своїх компетенцій з питань попередження і зниження ризику в будівництві. Формувати державну децентралізаційну

політику щодо будівництва потрібно на основі пізнання об'єктивних регіональних макро- і мікроекономічних інвестиційно-будівельних процесів у містах, економічного механізму і показників розвитку інвестиційно-будівельного комплексу та динаміки соціального і економічного розвитку регіонів. Механізм будівельного комплексу необхідно вдосконалювати, задіявши нові джерела та форми фінансування, досягнувши балансу цілей децентралізації та її фінансового забезпечення. Крім того, зважаючи на євроінтеграційний курс проголошених реформ, особливого значення набуває європейське розуміння сутності управління ризиками у будівництві під час децентралізації. Тому подальші дослідження потребують вивчення досвіду європейських країн щодо здійснення процесів управління ризиками у будівництві під час децентралізації влади та аналізу зарубіжних систем механізмів управління у контексті впровадження їх у вітчизняну практику державно-управлінської діяльності.

Ключові слова: ризики у будівництві, державне управління, модель управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд.

ГЕНЕЗИС НАУЧНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Аннотация. Охарактеризован научный генезис государственного управления рисками в строительстве в Украине, в глобальном и локальном измерениях. Раскрыта сущность рабочей организации управления рисками в строительстве и эксплуатации сооружений с учетом трансформационных процессов в обществе. На основе анализа рисков в строительстве и с учетом современных реалий научно обоснованы подходы к формированию системы рисков в строительстве и эксплуатации сооружений в системе государственного управления. Отмечено, что риски и кризисные явления в строительном комплексе дали мощный толчок к осмыслению причин возникновения проблем децентрализации и поиска механизмов их устранения в целом. Триединой миссией государства в условиях децентрализации является регулирование макроэкономической роли строительного комплекса, механизма экономических отношений его участников и обеспечение эффективности проектных решений в строительной сфере путем расширения органами местного самоуправления своих компетенций по вопросам предупреждения и снижения риска в строительстве. Формировать государственную децентрализационную политику в отношении строительства нужно на основе познания объективных региональных макро- и микроэкономических инвестиционно-строительных процессов в городах, экономического механизма и показателей развития инвестиционно-строительного комплекса и динамики социального и экономического развития региона. Механизм строительного комплекса необходимо совершенствовать, задействовав новые источники и формы финансирования, достигнув баланса целей децентрализации и ее финансового обеспечения. Кроме того, учитывая евроинтеграционный курс

провозглашенных реформ, особое значение приобретает европейское понимание сущности управления рисками в строительстве при децентрализации. Поэтому дальнейшие исследования требуют изучения опыта европейских стран по осуществлению процессов управления рисками в строительстве при децентрализации власти и анализа зарубежных систем механизмов управления в контексте внедрения их в отечественную практику государственно-управленческой деятельности.

Ключевые слова: личность, социализация, факторы социализации, студенческое самоуправление, студенческая молодежь.

GENESIS OF SCIENTIFIC CONCEPTS ABOUT PUBLIC ADMINISTRATION OF RISKS IN CONSTRUCTION

Abstract. The article presents the characteristic of the scientific genesis of public risk management in construction in Ukraine, in global and local dimensions. The essence of the working organization of risk management in the construction and operation of buildings, taking into account the transformational processes in society, is disclosed. On the basis of the analysis of risks in construction and taking into account the current realities, scientifically grounded approaches to the formation of the risk system in the construction and operation of facilities in the system of public administration. It is noted that the risks and crisis phenomena in the construction complex gave a powerful impetus to understanding the causes of the problems of decentralization and finding mechanisms for their elimination, in general. The trilateral mission of the state in the conditions of decentralization is the regulation of the macroeconomic role of the construction complex, the mechanism of economic relations of its participants, and ensuring the effectiveness of design decisions in the construction sector, by extending their competences on prevention and risk reduction in the construction industry by the local self-government bodies. To form a state decentralization policy for construction is required on the basis of knowledge of objective regional macro- and microeconomic investment-construction processes in cities, economic mechanism and indicators of development of investment-building complex and dynamics of social and economic development of regions. The mechanism of the construction complex needs to be improved, using new sources and forms of financing, achieving the balance of the goals of decentralization and its financial support. In addition, taking into account the European integration course of the announced reforms, the European understanding of the essence of risk management in construction during decentralization becomes of paramount importance. Therefore, further research requires the study of the experience of European countries in the implementation of risk management processes in construction during the decentralization of power and the analysis of foreign systems of management mechanisms, in the context of their implementation in the national practice of public administration.

Keywords: construction risks, public administration, risk management model in construction and operation of buildings.

Постановка проблеми. Будівництво — галузь, що може мати значну кількість ризиків. Крім того, важлива роль відводиться фінансовим ризикам будівельної галузі, що виникають в результаті несподіваних змін у законодавстві та економіці. З огляду на тривалість інвестицій та сили капіталу будівництва, ризик може негативно впливати на результат. Ризики все частіше використовуються для оцінки впливу негативних факторів на виробництво будівельних матеріалів та виробів [1]. Це пов'язано з тим, що ризик, як кількісний опис реалізації кризи, може використовуватись для оцінки стану умов праці, економічних втрат, кількості аварій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Деяким питанням аналізу державного управління ризиками у будівництві, що сприяють розвитку галузі, присвячені праці: В. Б. Авер'янова, О. Ю. Амосова, А. Г. Ахламова, В. Д. Бакуменка, В. М. Вакуленка, Н. В. Грицьак, А. О. Дегтяра, В. В. Дорофійенка, О. М. Іваницької, В. С. Куйбіди, А. В. Мерзляк, О. Г. Мордвінова, Т. В. Мотренка, О. М. Непомнящого, Н. Р. Нижник, В. М. Огаренка, О. С. Поважного, В. М. Олуйка, В. М. Рижих, І. В. Розпутенка, С. М. Сergyгіна, О. І. Черниш та ін.

Мета статті — дослідити наукову генезу процесів державного управління ризиками у будівництві та на основі проведеного дослідження розробити модель державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політика держави відіграє вирішальну роль у розвитку

будівництва в усьому світі, оскільки саме держава має контролювати основний ресурс, без якого неможливе будівництво, — землю. Аналізуючи досвід розвинених країн, ми бачимо, що ефективного виконання державою своїх функцій дає могутній поштовх у будівництві. Водночас органи державної влади нерідко зазнають критики за створення різних бар'єрів на шляху його розвитку. Серед них: адміністративні бар'єри, бюрократична тяганина, корупція й непрозорість у здійсненні основних функцій держави, що безпосередньо впливає на обсяги ринку будівництва та ціну об'єктів, оскільки забудовники перекладають витрати на подолання бар'єрів на кінцевого покупця. Останнім часом за кордоном приділяється найбільша увага питанням управління будівельною галуззю, як однією із найважливіших галузей економіки.

У науковій літературі за ступенем розвитку державного регулювання економіки зазвичай виділяють дві групи країн: з розвиненим механізмом державного регулювання економіки — держави Західної Європи (Німеччина, Франція, Нідерланди, Скандинавські країни, Австрія), а також країни Азії (Японія, Південна Корея, Китай), що швидко розвиваються, використовуючи механізм макроекономічного розвитку на середньострокову перспективу [2].

Розглядаючи управління процесом оцінки ймовірності і результату несприятливих подій та явищ у будівництві, можна вести мову про те, що моніторинг ризику включає управління ризиками протягом всього життєвого циклу будівельно-

го проекту. При цьому контроль за ризиками якості будівництва забезпечує управління інформацією для

прийняття ефективних рішень до виникнення ризикованих подій. На рис. 1 представлена авторська мо-

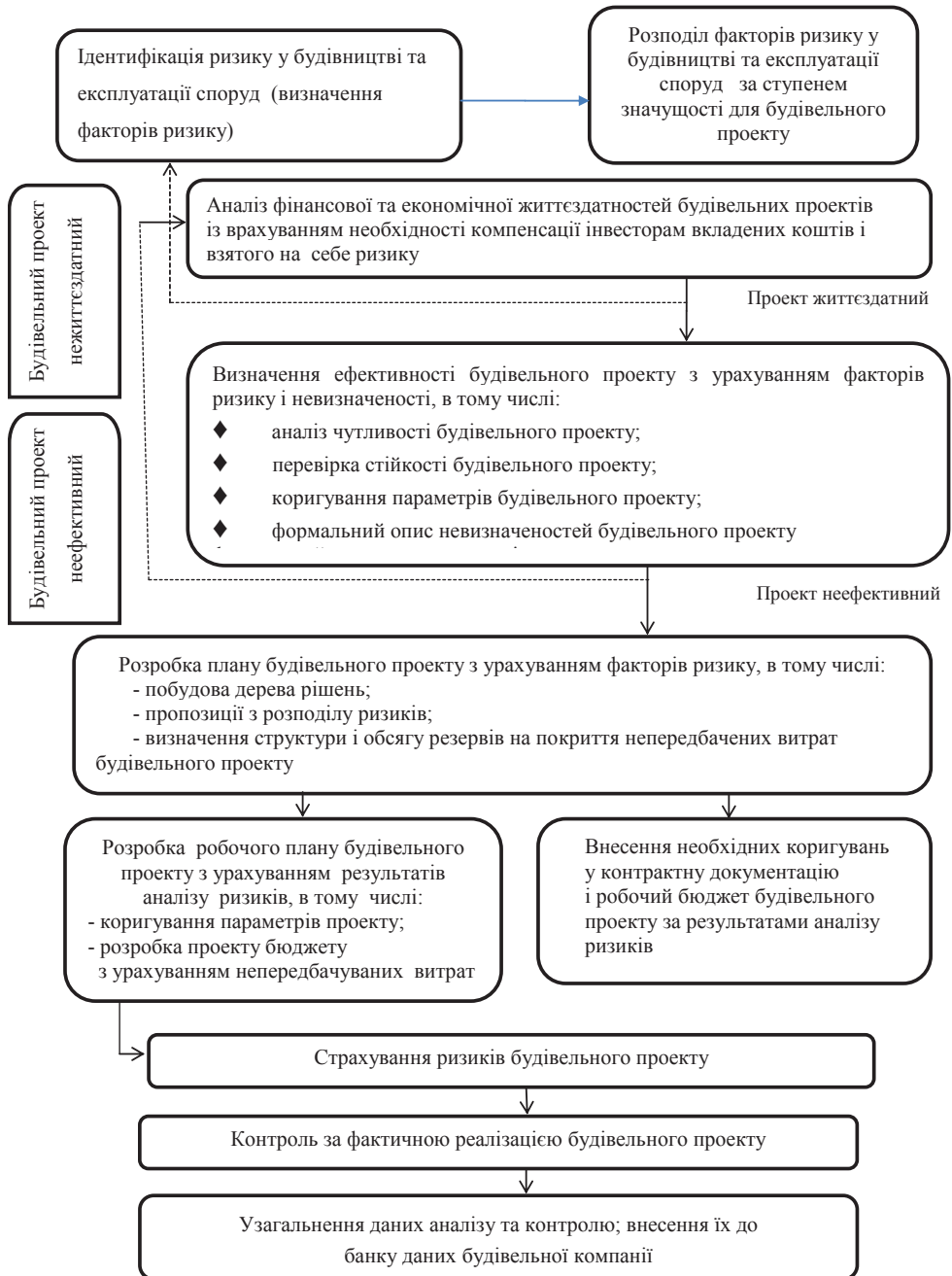


Рис. 1. Модель державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд

Джерело: власна розробка автора

дель робочої організації управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд.

Кумулятивним виразом системи ризиків у будівництві та експлуатації споруд у системі державного управління є її структура (див. рис. 2).

З наведеної структури випливає, що, залежно від причин виникнення,

будівельні ризики класифікують на зовнішні, внутрішні та інші ризики.

В загальнотеоретичному плані зовнішні будівельні ризики класифікують таким чином:

1. Непередбачувані зовнішні ризики:

- заходи впливу держави на такі сфери, як: податки, ціноутво-

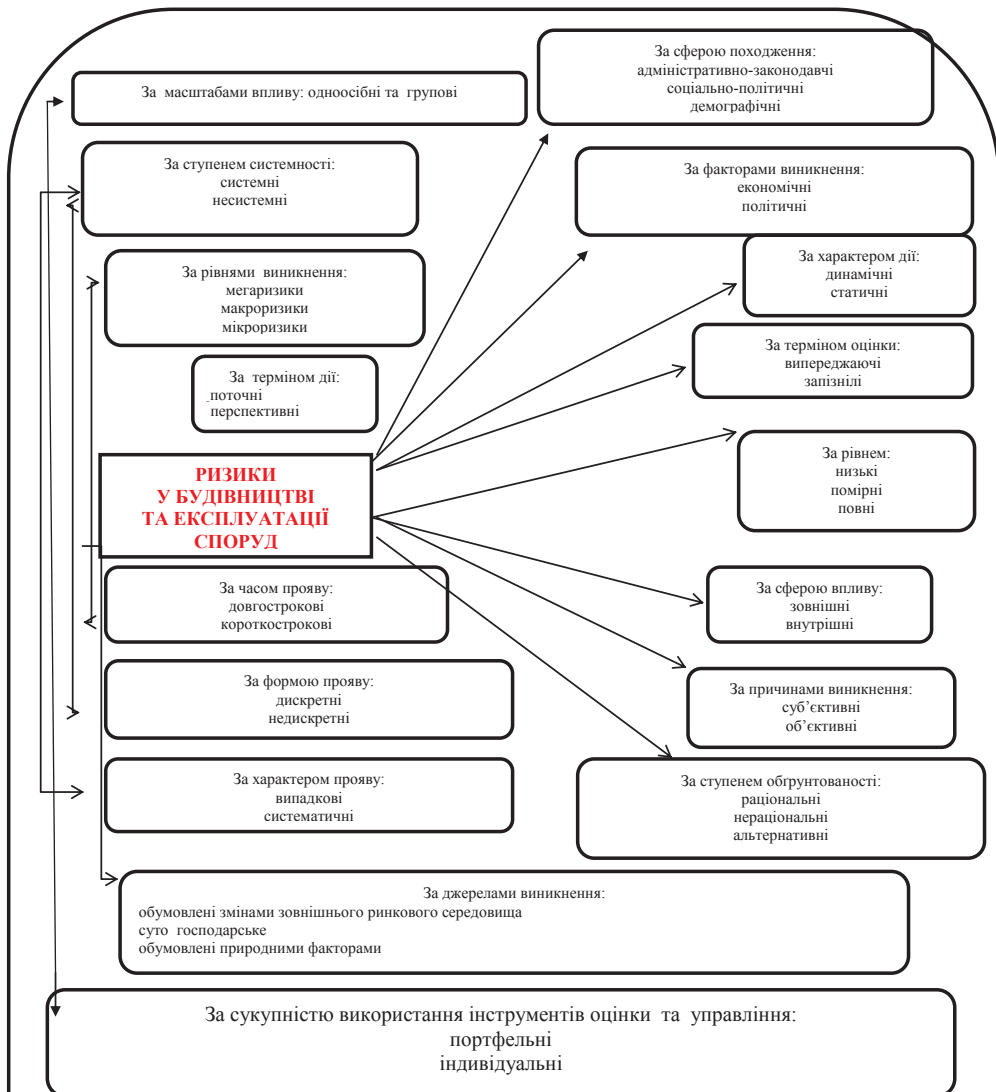


Рис. 2. Узагальнена структура ризиків у будівництві

Джерело: власна розробка автора

рення, землекористування, фінанси та кредити, охорона навколишнього середовища;

- стихійні лиха (землетруси, поєві, інші природні катаклізми);
- кримінальні та економічні злочини (тероризм, саботаж, рекет та ін.);
- зовнішні ефекти: політика (заборона діяльності), економіка (переривання пропозиції, банкрутство партнерів, клієнтів), навколишнє середовище (аварії), соціальні (страйки) тощо.

2. Передбачувані зовнішні будівельні ризики:

- ринковий ризик (зміни цін, курсів обміну, споживчого попиту, ринкових умов, конкуренції, інфляції тощо) [3];
- операційний ризик (відмова від цілей проекту, правил експлуатації та порушень безпеки, неможливості підтримувати умови експлуатації об'єктів, будівель тощо).

Внутрішні будівельні ризики поділяються на:

1. Ризик внутрішніх організацій, а саме:

- недоліки в роботі, відсутність будівельних матеріалів, затримки при доставці будівельних матеріалів, помилки в плануванні та проектуванні будівельних проектів, неправильне функціонування та управління, зміни раніше узгоджених вимог, виникнення додаткових вимог від клієнтів та партнерів;
- переривання робочого плану будівельного проекту, низька

кваліфікація його розробників, бюджетні та кошторисні помилки, неефективна стратегія поставок та продажу, визначення скарг та претензій від партнерів, постачальників та споживачів.

2. Внутрішні технічні будівельні ризики:

- зміна технології виконання будівельних робіт, помилкові технологічні рішення, помилки в проектній документації, невідповідність стандартам проекту, розбивка обладнання тощо [4, с. 26].

Отже, попереднє визначення виду ризиків та кризових явищ у будівельному комплексі дають могутній поштовх до осмислення причин виникнення даних проблем та пошуку механізмів державного управління для їх усунення. Триединою місією держави у нових ринкових умовах є регулювання макроекономічної ролі будівельного комплексу, механізму економічних відносин його учасників і забезпечення ефективності проектних рішень для мінімізації ризиків у будівельній сфері.

Формувати державну політику щодо управління ризиками будівництва потрібно на основі пізнання об'єктивних макро- і мікроекономічних інвестиційно-будівельних процесів, моделювання впливу структури, економічного механізму і показників розвитку інвестиційно-будівельного комплексу та динаміки соціального і економічного розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У контексті цієї статті ризики у будівництві характеризуються несподіваним і рап-

товим настанням небезпечних ситуацій. Це необхідно для швидких та рішучих дій, усунення чи зменшення наслідків будівельних небезпек. Ризик будівництва — подія, прояв якої є випадковим та викликає небажані наслідки для учасників будівельних відносин. Незалежно від характеру ризику він може виникнути на кількох етапах управління процесом будівництва: контроль за ризиком, включаючи управління фінансами для його страхування, та фінансування ризиків тощо. Варто підкреслити, що, аналізуючи ризики, необхідно провести різні розрахунки та передбачити можливість втрати інвестиційних ресурсів через їх виникнення. Перспективами подальших досліджень є уточнення зазначеної методики в частині даних щодо розподілу витрат від настання ризику у будівництві і може розглядатись лише як проміжний варіант для побудови цілісної системи державного управління ризиками протягом всього життєвого циклу будівельного проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ризики* у будівельній галузі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dbn.at.ua/news/riziki_v_budivelnij_galuzi/2014-03-03-238
2. *Бібік Н. В.* Міжнародна практика державного регулювання в сфері бу-

дівництва / *Н. В. Бібік* [Електронний ресурс] // Менеджер. — 2014. — № 1. — С. 115–121. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2014_1_24

3. *Казанский Ю. Н.* Управление строительством: опыт США, Японии, Великобритании, ФРГ, Канады [Электронный ресурс] / *Ю. Н. Казанский*. — М.: Стройиздат, 1994. — 407 с. — Режим доступа: <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf>
4. *Мамедов О. Ю.* Сучасна економіка: навч. посіб. / за наук. ред. *О. Ю. Мамедова*. — К.: Феникс, 2014. — 608 с.

REFERENCES

1. *State building norms of Ukraine* (2014), “Risks in the construction industry”, available at: http://dbn.at.ua/news/riziki_v_budivelnij_galuzi/2014-03-03-238 (Accessed 4 December 2017).
2. *Bibik N. V.* (2014), “International practice of state regulation in the field of construction” // *Menedzher*. — Vol. 1. — P. 115–121, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2014_1_24
3. *Kazansky Yu. N.* (1994), *Upravlenye stroytel'stvom: opyt SShA, Yaponyy, Velykobrytanyy, FRH, Kanady* [Construction management: the experience of the USA, Japan, Great Britain, Germany, Canada], *Stroyizdat, Moscow*, available at: <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf>
4. *Mamedov O. Yu.* (2014), *Suchasna ekonomika* [Modern economy], *Feniks, Kyiv, Ukraine*.